



**Η υποδοχή του ξένου από την αρχαιότητα έως σήμερα:
Μια διδακτική πρόταση για την προσέγγιση του όρου φιλοξενία**

Δοκοπούλου Κατερίνα, katdoko@gmail.com
Λουμπαρδιά Ευγενία, julie.loumpardia@gmail.com

Εισαγωγή

Ο σεβασμός στον ξένο, τον διαφορετικό αποτελεί απαραίτητο χαρακτηριστικό των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών. Ωστόσο η εξασφάλιση των δικαιωμάτων των ξένων και η προστασία της πολιτιστικής πολυμορφίας εξακολουθεί να είναι ζήτημα πολύπλευρο και κρίσιμο. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητη η εξοικείωση των μαθητών/τριών με την έννοια του ξένου, την υποδοχή των ξένων και την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους. Η εξοικείωση αυτή επιχειρείται μέσω της επαφής των μαθητών/τριών με τη λογοτεχνία, η οποία καθώς αποτελεί φορέα όλων των πολιτισμών, καθίσταται πραγματικά διδακτική και πολυπολιτισμική, όπως απαιτεί η σημερινή πραγματικότητα (Αποστολίδου, 2004)



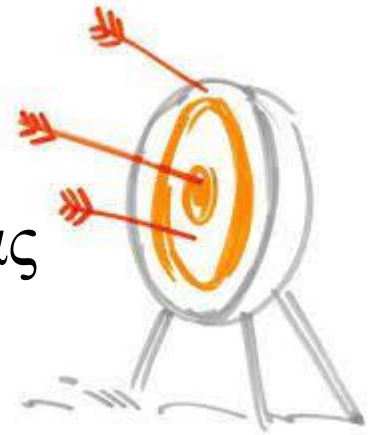
Στοιχεία υλοποίησης διδακτικής πρότασης

- Η εργασία υλοποιήθηκε κατά το σχολικό έτος 2022-23 από μαθητές/τριες της Γ΄ Γυμνασίου που συμμετέχουν στον Όμιλο Ρητορικής του σχολείου.
- Οι μαθητές/τριες χρησιμοποίησαν το Εργαστήριο Πληροφορικής του σχολείου για την αναζήτηση πληροφοριών και τη σύνθεση της εργασίας τους.
- Αξιοποιήθηκαν φύλλα εργασίας που δημιουργήθηκαν από τις εκπαιδευτικούς, ώστε οι μαθητές/τριες να προσεγγίσουν σταδιακά την έννοια του ξένου και να ερευνήσουν τον θεσμό της φιλοξενίας.
- Για την ολοκλήρωση της διδακτικής πρότασης απαιτούνται 6-8 διδακτικές ώρες.
- Η εργασία που δημιουργήθηκε παρουσιάστηκε στο 7^ο Ευρωπαϊκό Μαθητικό Συνέδριο που διοργάνωσε το Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού στη Βερόνα της Ιταλίας από 1 έως 5 Μαρτίου.



Στόχοι

- Η εξοικείωση των μαθητών/τριών με την έννοια του ξένου και η καλλιέργεια του σεβασμού στη διαφορετικότητα
- Η διαμόρφωση κριτικής σκέψης σχετικά με τους θεσμούς και τις αντιλήψεις των ανθρώπων διαχρονικά
- Η ολιστική προσέγγιση της γνώσης
- Η εξοικείωση με μεθόδους έρευνας και παρουσίασης μιας εργασίας
- Η εξάσκηση στην προφορική έκφραση
- Η ανάπτυξη ενσυναίσθησης
- Η καλλιέργεια κλίματος ομαδικότητας και συνεργασίας



Μεθοδολογία

- Κατά την εργασία αξιοποιήθηκε η μέθοδος project, η οποία επιτρέπει την έρευνα, διαδικασία που κεντρίζει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, καλλιεργεί την κριτική τους ικανότητα, ευνοεί τη συμμετοχικότητα και την ομαδική εργασία (Βάινα, 2011)
- Κατά την επεξεργασία των λογοτεχνικών κειμένων αξιοποιήθηκαν στοιχεία από τις θεωρίες της πρόσληψης και της αναγνωστικής ανταπόκρισης, σύμφωνα με τις οποίες το κείμενο ενδιαφέρει κυρίως με βάση τη διάδραση του μαθητή-αναγνώστη με αυτό, κάτι που συνεπάγεται ότι κάθε κείμενο μπορεί να επιδέχεται πολλές ερμηνείες και προσλήψεις, ανάλογα με τον εκάστοτε αποδέκτη του (Φρυδάκη, 2003). Η διαλογικότητα των επιλεγμένων κειμένων επέτρεψε να ακουστούν πολλές φωνές, αξίες και αντιλήψεις διαφορετικών εποχών.
- Ασκήσεις ρητορικής (αυθόρμητος λόγος, εκφραστική ανάγνωση) αξιοποιήθηκαν σε διάφορα στάδια της ερευνητικής εργασίας.



Διαθεματικότητα

- Η διαθεματική προσέγγιση στη διδασκαλία αναδεικνύει το θέμα, το οποίο αποτελεί το σημείο εκκίνησης και ζητούμενο αποτελεί η έκφραση του συγκεκριμένου θέματος σε διάφορους τομείς (Ματσαγγούρας, 2003).
- Στη συγκεκριμένη εργασία θέμα ήταν ο ξένος και η φιλοξενία. Το θέμα ερευνήθηκε από την άποψη της γλώσσας, της λογοτεχνίας, της ιστορίας, της θρησκείας.
- Στην έρευνα αξιοποιήθηκαν γνώσεις των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών στην τεχνολογία, τόσο στην αναζήτηση όσο και στη δημιουργία του παραγόμενου υλικού, οπότε σημαντική υπήρξε η εμπλοκή της Πληροφορικής.



Περιγραφή διδακτικής πρότασης

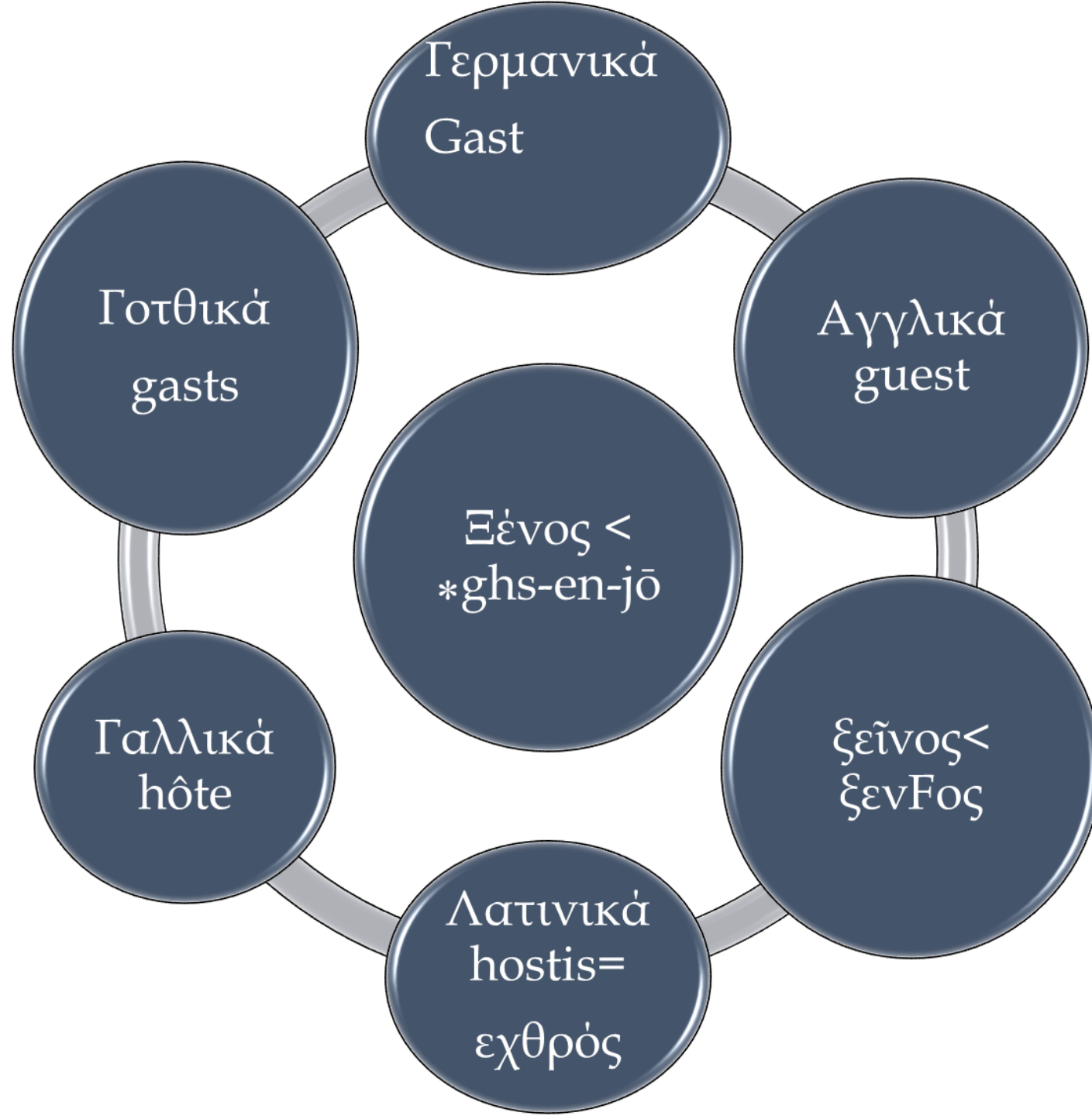
1^ο Στάδιο: Παρουσιάζω το θέμα

- Οι μαθητές/τριες καλούνται με καταιγισμό ιδεών να αναφέρουν λέξεις σχετικές με τον όρο ξένος. Οι λέξεις καταγράφονται στον πίνακα.
- Στη φάση αυτή οι μαθητές/τριες ανέφεραν ενδιαφέρουσες προτάσεις όπως: *αλλοδαπός, αλλοεθνής, πρόσφυγας, μετανάστης, αλλόγλωσσος κλπ.*
- Ζητείται από τους μαθητές/τριες να δημιουργήσουν αυθόρμητο λόγο με όποια από τις καταγεγραμμένες λέξεις επιθυμούν.

Περιγραφή διδακτικής πρότασης

2^ο Στάδιο: Αναγνωρίζω το αντικείμενο και μαθαίνω γι' αυτό

- Οι μαθητές/τριες χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται να αναζητήσουν σε ηλεκτρονικό λεξικό της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα τη σημασία της λέξης ξένος.
- Στη συνέχεια ζητείται η ανεύρεση της ετυμολογίας της λέξης από το Λεξικό του Γ. Μπαμπινιώτη
- Καταγράφουν λέξεις της αγγλικής, γαλλικής και γερμανικής με τη σημασία ξένος και αναζητούν την ετυμολογία τους
- Η έρευνα ανέδειξε ενδιαφέρουσες πληροφορίες που παρουσιάζονται στην ολομέλεια



Περιγραφή διδακτικής πρότασης

3ο στάδιο: Μελετώ τα κείμενα

Οι μαθητές/τριες χωρισμένοι σε τρεις ομάδες μελετούν κείμενα από τρεις διαφορετικές χρονικές περιόδους (αρχαιότητα, βυζαντινή εποχή, σήμερα) και απαντούν σε σχετικές ερωτήσεις.

Κοινή συνισταμένη των φύλλων εργασίας είναι να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά του ξένου, να αναγνωρίσουν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει και να εξετάσουν τον τρόπο με τον οποίο η κοινότητα στις διαφορετικές εποχές υποδέχεται και αντιμετωπίζει τον ξένο.

Κείμενα προς επεξεργασία

- Ομήρου Οδύσσεια γ34-74 (Μετάφραση Καζαντζάκη- Κακριδή)
- Άλκηστις Ευριπίδη, στ. 536-560 Μετάφραση : Θρ. Σταύρου
- Ισοκράτους Πλαταιικός Λόγος 14.46-50, Νεοελληνική απόδοση Α.Μ. Γεωργαντόπουλος, Μ. Πρωτοψάλτης & Ι. Ιωαννίδη–Φαληριώτη
- Ιωάννης Χρυσόστομος, Πρός Σταγείριον Λόγος Γ', PG 47 473D, νεοελληνική απόδοση Παναγιώτης Χρήστου
- Μ. Βασίλειος, Περί ελεημοσύνης, Λόγος Δ', PG 32,1160D-116
- Θεόδωρος Στουδίτης, Ίαμβοι εις διαφόρους ύποθέσεις, PG 99,1792AB
- Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού, Ν. Γ. Πολίτης, Αθήνα, 1925
- Απόσπασμα βίντεο Ύπατης Αρμοστείας ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
- Την πόρτα ανοίγω το βράδυ, Τάσος Λειβαδίτης, 1978- Από το μουσικό έργο του Μίκη Θεοδωράκη Τα λυρικά

1^ο φύλλο εργασίας

Παρακάτω δίνονται τρία κείμενα. Αφού τα μελετήσετε να απαντήσετε στις ερωτήσεις: Ποιες είναι οι υποχρεώσεις του οικοδεσπότη προς τον ξένο; Ποια στάδια της φιλοξενίας αναγνωρίζετε;

Α. Κείμενο: Ομήρου Οδύσσεια γ34-74 (Μετάφραση Καζαντζάκη- Κακριδή)

Βλέποντας ξένους τρέξαν όλοι τους και τους καλωσόριζαν, και τους χαλνούσαν, στο τραπέζι τους κι εκείνοι να καθίσουν. Ο γιος του Νέστορα, ο Πεισίστρατος, ήταν ο πρώτος που 'ρθε κοντά τους κι έσφιξε το χέρι τους, και δίπλα στο τραπέζι σε πευκιά μαλακά τους κάθισε, στον αδερφό του δίπλα το Θρασυμήδη, και στον κύρη του, στον ακρόγιαλου τον άμμο· τους μοίρασε απ' τα σπλάχνα κι έβαλε κρασί μετά σε κούπα μαλαματένια, κι έτσι μίλησε, την Αθηνά πιο πρώτα, του Δία την κόρη, χαιρετίζοντας, του βροντοσκουταράτου: «Και συ δεήσου, αν θέλεις, ξένε μου, στο ρήγα Ποσειδώνα· δικιά του είναι η θυσία που βρήκατε στον ερχομό σας τώρα. Κι όταν κρασί σταλάξεις κι ευκηθείς, καθώς το συνηθάμε, δώσε την κούπα το γλυκόπιτο κρασί μετά σε τούτον, σταλιές να κάμει τους αθάνατους κι αυτός θ' ανακαλιέται, λογιάζω· τι οι θνητοί έχουν όλοι τους απ' τους θεούς ανάγκη. Ωστόσο είναι πιο νιος, τα χρόνια του σαν τα δικά μου θα 'ναι, γι' αυτό και σένα εγώ πρωτύτερα τη χρυσή κούπα δίνω.» Είπε, την κούπα το γλυκόπιτο κρασί προσφέροντάς της και χάρηκε η Αθηνά του φρόνιμου, του δίκιου αντρός τον τρόπο, τη χρυσή κούπα πρώτα που 'δωκε σε κείνη από τους δυο τους, κι ευτύς με θέρμη ανακαλέστηκε το ρήγα Ποσειδώνα:

Έτσι η θεά δεόταν, μόνη της τα τέλενε όμως όλα. Κι ως στον Οδυσσέα το γιο παράδωκε τη δίγουβη ώρια κούπα, με τη σειρά του κι ο Τηλέμαχος στον Ποσειδώνα ευκήθη. Κι αυτοί τ' απανωψάχνια ως έψησαν κι απ' τη φωτιά τα σύραν, τα κόψαν μερτικά και κάθισαν σε αρχοντικό τραπέζι. Και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο, τους μίλησε ο γερήνιος Νέστορας ο αλογολάτης πρώτος: «Τώρα θαρρώ ταιριάζει πιότερο, που ευφράθηκαν το γιόμα, να τους ρωτήσουμε να μάθουμε σαν ποιοι 'ναι οι ξένοι που 'ρθαν. Ξένοι, πούθε έρχεστε αρμενίζοντας στις θάλασσας τις στράτες; Ποιοι 'στε; δουλειά καμιά μην έχετε; για τριγυρνάτε ως λάχει, σαν τους κουρσάρους, μες στα πέλαγα που τριγυρνούν και φέρνουν κακά στον άλλο κόσμο, παίζοντας την ίδια τη ζωή τους;» Κι ο γνωστικός γυρνάει Τηλέμαχος κι απηλογιά του δίνει κουράγιο παίρνοντας, τι του 'δινεν η ίδια η θεά κουράγιο στα φρένα, για τον κύρη που 'λειπε τι απόγινε να μάθει, μαζί για ν' ακουστεί περίλαμπρο στον κόσμο τ' όνομά του:

1^ο φύλλο εργασίας

Β Κείμενο: Μ. Βασίλειος, Περί ελεημοσύνης, Λόγος Δ΄, ΡG 32,1160D-116

Αν εμφανιστεί στην πόρτα σου κάποιος που προσπαθεί να αντιμετωπίσει την ανάγκη του μην πεις: αυτός είναι φίλος, είναι συγγενής ή αυτός με έχει βοηθήσει παλαιότερα, ενώ ο άλλος είναι ξένος, αλλόφυλος, άγνωστος ... μία είναι η φύση του ανθρώπου, άνθρωπος είναι κι αυτός άνθρωπος είναι κι εκείνος και η ανάγκη είναι σε όλους ίδια. Πρόσφερε και στον αδελφό πρόσφερε και στον ξένο, στον μεν αδελφό σου μη γυρίσεις την πλάτη, τον ξένο καν' τον αδελφό σου ... όλοι είναι συγγενείς, όλοι είναι αδέρφια, όλοι είναι παιδιά του ίδιου πατέρα.

Γ Κείμενο: Απόσπασμα βίντεο

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες χαρακτήρισε τον πατέρα Ευστράτιο Δήμου «Καλό Σαμαρείτη» και δημιούργησε ένα βίντεο αφιέρωμα στον ιερέα. Στο βίντεο ο παπά Στρατής ακούγεται να λέει: «Όταν δεις έναν άνθρωπο που ξεβράζει η θάλασσα και ένα παιδί και μια μάνα να κλαίει δεν θα ανοίξεις ποτέ το στόμα σου να ρωτήσεις αν είναι Χριστιανοί για να τους ταΐσεις».

2^ο φύλλο εργασίας

Παρακάτω δίνονται τρία κείμενα. Αφού τα μελετήσετε να απαντήσετε στις ερωτήσεις: Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν οι ξένοι που βρίσκονται μακριά από την πατρίδα τους; Ποια είναι η μεγαλύτερη δυσκολία;

Α Κείμενο: Ισοκράτους Πλαταϊκός Λόγος 14.46-50

... ποιους θα μπορούσε να βρει κανείς πιο δυστυχημένους από μας που χάσαμε σε μια μέρα και την πατρίδα μας και τη γη μας και τα χρήματά μας, και τώρα, στερούμενοι και τα πιο αναγκαία πράγματα, γυρίζουμε σαν ζητιάνοι περιπλανώμενοι, μη ξέροντας πού να στραφούμε κι' υποφέροντας σ' όποιο μέρος κι' αν καταφύγουμε. Διότι, κι' όταν βρούμε εκεί δυστυχημένους ανθρώπους, πονούμε, αφού αναγκαζόμαστε, εκτός των δικών μας κακών, να συμμετέχουμε και στον άλλων τις θλίψεις· κι' όταν πάλι έλθουμε σ' ευτυχημένους, υποφέρουμε ακόμη περισσότερο· όχι βέβαια γιατί φθονούμε τα αγαθά των άλλων, αλλά γιατί κοντά στις ευτυχίες των, αισθανόμαστε βαθύτατα τις συμφορές μας. Τις συμφορές αυτές που εξαιτίας των ούτε μια μέρα δεν περνούμε χωρίς δάκρυ, αλλά πενθούμε καθημερινά το χαμό της πατρίδας μας και θρηνούμε για την ανατροπή που μας βρήκε. , ποια θαρρείτε πως είναι η ψυχική μας διάθεση, όταν βλέπουμε και τους γονείς μας να περνούν δυστυχημένα γηρατειά, και τα παιδιά μας ν' ανατρέφονται όχι όπως ελπίσαμε κάποτε, παρά να γίνονται δούλοι εξ αιτίας μικροδανείων, ή να πηγαίνουν υπηρέτες, κι' άλλα πάλι ν' αγωνίζονται για το καθημερινό τους ψωμάκι μ' όποιο τρόπο μπορούν, με τρόπο δηλαδή που δεν ταιριάζει ούτε στα έργα των προγόνων τους, ούτε στην ηλικία τους ούτε στην ατομική μας υπερηφάνεια; Και το πιο σπαραχτικό απ' όλα, να βλέπει κανείς να χωρίζονται όχι μόνο πολίτες από συμπολίτες, αλλά και γυναίκες απ' τους άνδρες τους και κορίτσια απ' τις μητέρες τους, κι' όλοι οι συγγενικοί δεσμοί να διαλύονται, όπως συνέβη σε πολλούς απ' τους συμπολίτες μας λόγω της δυστυχίας. Γιατί αφού ο κοινός μας βίος χάθηκε, έκανε τον καθένα μας μονάχα στον εαυτό του να στηρίζει τις ελπίδες του. Πιστεύω δε ότι δεν αγνοείτε και τις άλλες ταπεινώσεις που φέρνει η φτώχεια κι' η εξορία, ταπεινώσεις που εμείς βέβαια μέσα στην ψυχή μας τις νιώθουμε βαρύτερα απ' τους άλλους, αλλά στις συζητήσεις μας τις παραλείπουμε, γιατί ντρεπόμαστε να εξετάζουμε τις ατυχίες μας σε όλες τους τις λεπτομέρειες.

2^ο φύλλο εργασίας

Β Κείμενο: Ιωάννης Χρυσόστομος, Πρός Σταγείριον Λόγος Γ', PG 47 473D, νεοελληνική απόδοση Παναγιώτης Χρήστου

«Η ξένη χώρα είναι ικανή και από μόνη της να ταπεινώσει τον άνθρωπο, που ξενιτεύεται από ανάγκη και μόνο. Γιατί, λέει [η Γραφή], όπως το πουλί όταν πετάζει από τη φωλιά του, έτσι υποδουλώνεται ο άνθρωπος, όταν αποξενωθεί από την πατρίδα του».

Γ Κείμενο: Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού, Ν. Γ. Πολίτης, Αθήνα, 1925

*«Την ξενιτειά, την ορφανιά, την πίκρα, την αγάπη,
τα τέσσαρα τα ζύγιασαν, βαρύτερα είν' τα ξένα».*

3^ο φύλλο εργασίας

Α Κείμενο: Άλκηστις Ευριπίδη, στ.536-560 Μτφρ. Θρ. Σταύρου

ΑΔΜ. Γυναίκα· για γυναίκα είπα και πρώτα.

ΗΡΑ. Ήταν απ' τη γενιά σου ή ήταν ξένη;

ΑΔΜ. Ξένη, μα είχε δεσμούς μ' αυτό το σπίτι.

ΗΡΑ. Πώς πέθανε εδώ μέσα; ΑΔΜ. Είχε ορφανέψει από πατέρα κι έμενε μαζί μας.

ΗΡΑ. Κακό.

Άμποτε να μη σ' έβρισκα σε πένθος.

Ετοιμάζεται να φύγει.

ΑΔΜ. Γιατί το λες; Τί σκέφτεσαι να κάμεις;

ΗΡΑ. Θα πάω να βρω άλλον φίλο εδώ στην πόλη.

ΑΔΜ. Αυτό ποτέ· πολύ θα με πειράζει.

ΗΡΑ. Όταν πενθείς, ενόχληση είν' ο ξένος.

ΑΔΜ. Νεκροί οι νεκροί· εσύ πέρασε στο σπίτι.

ΗΡΑ. Ο άλλος να κλαίει, κι εγώ να τραγοπίνω;

ΑΔΜ. Έχω δωμάτια ξέχωρα για ξένους.

ΗΡΑ. Χάρη πολλή θα σου χρωστώ αν μ' αφήσεις.

ΑΔΜ. Δε γίνεται να πας αλλού να μείνεις.

Σ' έναν από τους ακολούθους του.

Πήγαινε μπρος, ν' ανοίξεις το δωμάτιο

των ξένων που 'ναι απέξω απ' το παλάτι.

Και στους αρμόδιους πες να στρώσουν πλούσιο

τραπέζι· η πόρτα ανάμεσα να κλείσει·

δεν πρέπει οι ξένοι, όταν δειπνούν, ν' ακούνε

θρήνους και να λυπούνται.

Ο Ηρακλής ακολουθώντας το δούλο μπαίνει στο παλάτι.

ΚΟΡ. Βασιλιά μου,

τέτοιο κακό να σ' έχει βρει, και ξένους να δέχεσαι στο σπίτι! Αυτό είναι τρέλα.

ΑΔΜ. Θα 'τανε, λες, καλύτερο να διώξω ένα φίλο απ' το σπίτι κι απ' την πόλη;

Θα 'μουν πολύ αφιλόξενος, νομίζω, κι η συμφορά δε θα λιγότευε έτσι.

Στ' άλλα δεινά θα πρόσθετα και τούτο,

να πουν το σπίτι αυτό εχθρικό στους ξένους.

Την πιο θερμήν υποδοχή μου κάνει

εκείνος, σαν πηγαίνω στο άνυδρο Άργος.

ΚΟΡ. Γιατί όμως, αφού λες πως είναι φίλος,

του κράτησες κρυφή τη συμφορά σου;

ΑΔΜ. Αν μάθαινε το τί έπαθα, ποτέ

στο σπίτι μου να μπει δε θα δεχόταν.

Το φέρσιμό μου κάποιοι ίσως το κρίνουν

για ανόητο· μα το σπίτι μου δεν ξέρει

τους ξένους να προσβάλλει και να διώχνει.

3^ο φύλλο εργασίας

Β Κείμενο: Θεόδωρος Στουδίτης, Ίαμβοι εις διαφόρους ύποθέσεις, PG 99,1792AB

Ελάτε στη φιλόξενη στέγη εσείς οι κουρασμένοι ταξιδιώτες. Μεταλάβετε απ' τη φιλοξενία μου, ψωμί που τρέφει την καρδιά, πιείτε γλυκό κρασί που ρέει άφθονο, σκεπαστείτε με καλύμματα που διώχνουν το κρύο, τα οποία φίλοι μου μού δόθηκαν από τον παντογνώστη Θεό ...

Γ Κείμενο: Την πόρτα ανοίγω το βράδυ, Τάσος Λειβαδίτης 1978

*Την πόρτα ανοίγω το βράδυ,
τη λάμπα κρατώ ψηλά,
να δούνε της γης οι θλιμμένοι,
να 'ρθούνε, να βρουν συντροφιά.
Να βρούνε στρωμένο τραπέζι,
σταμνί για να πιει ο καημός
κι ανάμεσά μας θα στέκει
ο πόνος, του κόσμου αδερφός.
Να βρούνε γωνιά ν' ακουμπήσουν,
σκαμνί για να κάτσει ο τυφλός
κι εκεί καθώς θα μιλάμε
θα 'ρθει συντροφιά κι ο Χριστός.*

Δίνονται τρία κείμενα. Στο πρώτο ο βασιλιάς Άδμητος προσφέρει φιλοξενία στον Ηρακλή, παρόλο που η γυναίκα του Άλκηστη έχει μόλις πεθάνει. Αφού μελετήσετε και τα τρία κείμενα να απαντήσετε στις εξής ερωτήσεις: Σε ποιους προσφέρεται η φιλοξενία σε καθένα από τα κείμενα; Τι περιλαμβάνει αυτή η φιλοξενία; Υπάρχει κάποιο όφελος για τον οικοδεσπότη;

Περιγραφή διδακτικής πρότασης

4^ο στάδιο: Βγάζοντας τα συμπεράσματά μας, μπαίνουμε στη θέση του ξένου

Στο στάδιο αυτό κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τα αποτελέσματα της εργασίας της και ακολουθεί συζήτηση για ομοιότητες ή διαφορές σχετικά με τις ανάγκες των ξένων και τη φιλοξενία τους.

Κάθε ομάδα καλείται να σχηματίσει εκ νέου έναν αυθόρμητο λόγο που να περιλαμβάνει την αφήγηση μιας ιστορίας στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού ρόλων. Η αφήγηση πρέπει να περιλαμβάνει τις φράσεις:

Αν ήμουν ξένος και ζούσα....

Θα αισθανόμουν.....

Θα περίμενα από τους άλλους.....

Αναπλαισιώνοντας

Στο στάδιο αυτό, ζητήθηκε από τους μαθητές/τριες να συγκεντρώσουν και να κωδικοποιήσουν όλα τα στοιχεία που τους δόθηκαν από τις πηγές για την έννοια του ξένου και τον θεσμό της φιλοξενίας σε τρεις ενότητες με χρονική διαβάθμιση.

- *Ο ξένος στον αρχαιοελληνικό κόσμο*
- *Ο ξένος στην χριστιανική γραμματεία*
- *Ο ξένος στη σύγχρονη πραγματικότητα*

Στο στάδιο αυτό οι μαθητές μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν πληροφορίες από τα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας και από πηγές στο Διαδίκτυο

Ο ξένος και η φιλοξενία στον αρχαιοελληνικό κόσμο- Ομηρικά έπη

- Η φιλοξενία είχε ισχύ άγραφου νόμου
- Παραβίαση των κανόνων της φιλοξενίας τιμωρούνταν αυστηρά
- Ο Δίας δοκίμαζε τους ανθρώπους αν σέβονταν τους ξένους
- Παρατηρείται συγκεκριμένο τυπικό φιλοξενίας στο οποίο υπάρχουν ορισμένα στάδια.
- Η φιλοξενία ολοκληρώνεται με την ανταλλαγή δώρων και δημιουργούνται ισχυροί δεσμοί φιλίας



Ο ξένος και η φιλοξενία στον αρχαιοελληνικό κόσμο- Ιστορικοί χρόνοι

- Αναπτύχθηκε τόσο η δημόσια όσο και η ιδιωτική φιλοξενία
- Η ανάπτυξη του εμπορίου και η διενέργεια εορτών και επίσημων εκδηλώσεων οδήγησε στην ανάγκη φιλοξενίας ξένων
- Η δημόσια φιλοξενία δημιουργούσε ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στις πόλεις και εποπτευόταν από τους προξένους
- Ο Περικλής άνοιξε την πόλη της Αθήνας σε πλήθος επισκεπτών και μετοίκων
- Δημιουργήθηκαν ειδικοί χώροι για τη φιλοξενία και τη στέγαση των ξένων επισκεπτών



Συμπέρασμα

Διαπιστώνεται ότι:

- Επικρατεί η ανθρωποκεντρική αντίληψη του κόσμου
- Πρωταρχικής αξίας θεωρούνται ο σεβασμός στο πρόσωπο και στις ανάγκες του καθενός, το έλεος, η ανοχή και η συγκατάβαση
- Ο Ξένιος Δίας χαράσσει τους δικούς του κανόνες, που γίνονται υποχρεωτικά σεβαστοί
- Συνήθως τα πρόσωπα που εμπλέκονται στη φιλοξενία έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά: γλώσσα, θρησκεία, συγγένεια



Ο ξένος στον χριστιανικό κόσμο

- ✓ Η φιλοξενία αποτελεί αρετή
- ✓ Συχνή αναφορά της φιλοξενίας στην Καινή Διαθήκη
- ✓ Στο Βυζάντιο φιλόανθρωποι δημιούργησαν ξενώνες όπως η Βασιλειάδα του Μεγάλου Βασιλείου, 372 μ.Χ.
- ✓ Ιδρύθηκαν ξενώνες στη διαδρομή από την Κωνσταντινούπολη στους Αγίους Τόπους



Συμπέρασμα

Στα κείμενα της Καινής Διαθήκης παρατηρείται μια μεγάλη ανατροπή σε σχέση με την αρχαιοελληνική θεώρηση του ξένου:

Ο ξένος δεν απολαμβάνει απλά προστασία και σεβασμό, αλλά παύει να θεωρείται μέλος μιας διαφορετικής ομάδας. Τώρα όλοι οι άνθρωποι γίνονται παιδιά του ίδιου Θεού.



Ο ξένος σήμερα

- Σήμερα οι ξένοι προστατεύονται με γραπούς και όχι με άγραφους νόμους.
- Η φιλοξενία έχει λάβει εμπορικό χαρακτήρα
- Παρατηρούνται συχνά φαινόμενα ξενοφοβίας
- Συχνά η βοήθεια προς τον ξένο παρέχεται ως ελεημοσύνη, που συνεπάγεται την ανωτερότητα των δωρητών
- Ενώ σε θεωρητικό πλαίσιο υπάρχει ομοφωνία, στην πράξη παρατηρούνται αντιδράσεις και εντάσεις



Προετοιμάζοντας την παρουσίαση της ερευνητικής εργασίας

- Στο τελικό στάδιο της εργασίας οι μαθητές/τριες κλήθηκαν να προετοιμάσουν τις ομιλίες με τις οποίες θα παρουσίαζαν στο συνέδριο τις εργασίες τους καθώς και την ψηφιακή παρουσίαση της εργασίας
- Στο στάδιο αυτό υπήρξε έντονος αναστοχασμός και δημιουργικότητα
- Ακολούθησε εξάσκηση στην εκφραστική ανάγνωση ώστε να επιτευχθεί μια επιτυχημένη παρουσίαση της εργασίας

Αξιολόγηση

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση απέδωσε πολλαπλά οφέλη:

- Η κοινή μελέτη αρχαιοελληνικών και πατερικών κειμένων, αλλά και σύγχρονων πηγών, με επίκεντρο τον ξένο προσέλκυσε το ενδιαφέρον, κινητοποίησε τους μαθητές/τριες, ώθησε σε ενεργή συμμετοχή.
- Μέσα σε αυτή την προοπτική καλλιεργήθηκαν η εποικοδομητική κριτική, η συνεργατικότητα και εν γένει οι δεξιότητες του κοινωνικού γραμματισμού.
- Με βάση το ανακαλυπτικό και διερευνητικό μοντέλο μάθησης οι μαθητές/τριες προσέγγισαν τις πηγές και κατέληξαν στα συμπεράσματά τους μέσα από ομαδοσυνεργατικές διαδικασίες.
- Η διαθεματική αυτή πρόταση βοήθησε τους συμμετέχοντες στην ολιστική προσέγγιση του θέματος
- Επισημαίνεται η ανάγκη χρόνου για να ολοκληρωθεί μια τέτοια εργασία, γι' αυτό και ήταν χρήσιμο που εντάχθηκε στο πλαίσιο ενός ομίλου.

Βιβλιογραφία

- Β. Αποστολίδου, Λογοτεχνία και Ιδεολογία: το ζήτημα των αξιών κατά τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Στο Β. Αποστολίδου - Ε. Χοντολίδου (επιμ.). Λογοτεχνία και Εκπαίδευση, Τυπωθήτω, Αθήνα 2004, σ. 338.
- Μ. Βάινα, «Μέθοδος project: Μία πρόκληση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα», στο Νέα Παιδεία, τ. 80, Αθήνα 1996, σ. 77-87. 244 ΥΠΕΠΘ-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, ΠΣ, Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου, τ. Β΄, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2011, σ. 21067.
- Φρυδάκη, Ευ. (2003) Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας. Αθήνα:Κριτική.
- Η. Ματσαγγούρας, Η διαθεματικότητα στη Σχολική Γνώση, (Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα 2003) σελ. 95
- Μπαμπινιώτης Γ. Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, 1999
- <http://arxaia.ellinika.blogspot.gr/2013/03/filoksenia-sthn-arxaia-ellada.htm> Ο θεσμός της φιλοξενίας
- http://www.greek-language.gr/digitalResources/ancient_greek/anthology/literature%20/browse.html?text_id=28
- Μ. Βασίλειος, Ηθικοί Λόγοι, κδ, Περί ελεημοσύνης, Λόγος Δ΄, PG 32, 1149-1168.
- Θεόδωρος Στουδίτης, Ίαμβοι εις διαφόρους ύποθέσεις, PG 99,1779-1812.
- Ιωάννης Χρυσόστομος, Προς Σταγείριον Λόγος Γ΄, PG 47,471-494
- Καζαντζάκης, Ν. & Κακριδής, Ι.Θ. (1965). Ομήρου Οδύσσεια. Αθήνα.
- Πολίτης, Ν. Γ. (1914). Εκλογαί από τα τραγούδια του Ελληνικού λαού. Αθήνα: εκδ. Εστία
- video, αφιέρωμα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ, για τον παπά Στρατή, τον πατέρα Ευστράτιο Δήμου, (<https://www.youtube.com/watch?v=SaKoHS21Ya4>)